

Neus Nogué, Jordi Fortuny i Eulàlia Salvat (ed.)

Seguint la petja de Joan Solà

Publicacions de la Universitat de Barcelona, 2022

No és estrany que, en parlar de la història de la lingüística catalana, hom addueixi les obres —i, sobretot, les figures— de Pompeu Fabra, de Joan Coromines i de Joan Solà com a màxims exponents de la disciplina durant el segle xx, una mena de gegants gràcies als quals la llengua catalana pogué estar al nivell de les altres llengües de cultura europees. Sense voler desmerèixer els mèrits de cap d'aquests tres homenots —qui gosaria fer-ho?—, deixeu-me que posi en quarantena, això sí, una certa tendència a la mitificació d'aquests personatges. Per biografia, tots tres tenen força d'iconoclastes; per circumstàncies polítiques, la lectura que s'ha fet de l'obra dels dos primers té, ben sovint, més d'hagiografia que de biografia (o bibliografia). Potser més aviat caldria dir «que s'havia fet», ja que els estudis més recents —sobretot de Fabra— trenquen, afortunadament, bona part d'aquesta visió, tot i que encara hi ha qui, amb encert, la combat. Penso, per exemple, en el pròleg de Miquel Àngel Pradilla al volum del darrer col·loqui «La lingüística de Pompeu

Fabra», en el qual havia de recordar que la proposta fundacional dels col·loquis era, entre d'altres, «defugir els plantejaments hagiogràfics» (M. Àngel Pradilla, «Llindar», dins M. Àngel Pradilla (coord.), *De llengua i societat: De la proposta fabriana a la reforma normativa de l'IEC*. Institut d'Estudis Catalans, 2021, p. 9-11). La citació és de la p. 10. En aquest sentit, és un cop de fortuna que no hagi passat el mateix amb Joan Solà. La Universitat de Barcelona ja ha dedicat dues jornades monogràfiques (2015 i 2020) a estudiar l'obra de Solà des d'un punt de vista acadèmic, i a comparar les seves aportacions amb l'estat actual de la ciència lingüística. Potser caldria dir, més que no pas «un cop de fortuna», que tractar Solà lluny de l'hagiografia és, de fet, un encert dels organitzadors d'aquestes jornades. Els resultats de totes dues s'han aplegat en sengles volums de les Publicacions de la Universitat de Barcelona; el darrer, *Seguint la petja de Joan Solà*, va aparèixer tot just el 2022.

Ara m'ocuparé, doncs, del contingut del llibre, i no pas de les ponències orals que s'hi van presentar —que es poden recuperar, de tota manera, a la web de la Universitat de Barcelona (<https://www.ub.edu/ubtv/col·loquio/congressos-i-jornades/ii-jornada-joan-sola>, accés: 29.III.2023)—, per bé que en alguns treballs impresos s'hi poden resseguir, aquí i allà, traces evidents d'oralitat dels textos de base

(«és una satisfacció ser amb vosaltres avui», p. 11; «Deixeu-me, en primer lloc, agrair als organitzadors d'aquesta jornada la invitació a participar-hi», p. 35).

El volum està format per set capítols i, com és esperable, una introducció dels editors en què s'explica la gènesi del llibre i l'objectiu de les jornades d'homenatge a Solà. Els capítols, ja ho avanço, són d'extensió, enfocament, to i abast prou desiguals, si bé tenen, en general, la figura o l'obra de Joan Solà com a eix vertebrador. Com que crec que són textos que poden interessar a lectors diferents —tot i que no excloc, només faltaria, el lector a qui li interessin tots—, trencaré l'ordre de lectura que proposen els editors, i m'ocuparé primerament dels textos que es podrien agrupar al voltant del mètode de treball de Solà en algun àmbit, i després dels textos de revisió lingüística, molt més teòrics.

D'aquesta primera part, el valor màxim que destaquen tots els capítols és la capacitat de treball de Joan Solà. Així, Jordi Cornudella (p. 11-19) s'ocupa del projecte d'edició crítica de *L'Odissea* de Riba que va ocupar Solà els últims mesos de vida, i hi detalla amb precisió els plans de treball de Solà, els mètodes d' anotació i de feina que emprava i, sobretot, l'empena i minuciositat que posava en tots els projectes. Sens dubte, només amb una voluntat de ferro i un or-

dre i una disciplina molt evidents es podien dur a terme empreses com les que empenia Solà. Si el text ribià n'és un bon exemple, al volum n'hi ha dos més: el llibre d'estil de l'Ajuntament de Barcelona i la *GIEC* (Gramàtica de la llengua catalana de l'IEC).

Del primer se n'ocupa F. Xavier Fargas (p. 35-49), redactor del llibre. El treball de Fargas valora les novetats que a mitjan anys noranta va suposar el llibre —tant metodològiques com lingüístiques—, en pondera la influència posterior i, sobretot, valora l'actitud meticulosa, prudent i ampla de mires que caracteritzava la feina de Solà. Del segon —això és, de la *GIEC*—, se n'ocupa Xavier Rofes (p. 107-132). En un treball documentadíssim, Rofes ressegueix el paper de Solà com a redactor, ponent i —jo m'atreviria a dir— bona part ideòleg de la *GIEC*, des de la seva entrada a la corporació fins a la seva mort. El treball, com deia, és d'una minuciositat extraordinària en la documentació, i a més a més crec que és un primer pas important en l'estudi de l'obra solaniana: obre camí a estudiar, per exemple, el seu fons documental, les anotacions que pugui haver-hi en la biblioteca personal, o el que resta de la redacció inicial en cada capítol de la *GIEC*. En aquest sentit, Rofes fa amb l'obra de Solà el que el mateix Solà feia amb la llengua: proposar vies d'estudi, invitar la gent a continuar

el camí. No m'hi puc estendre més, però l'esperit de les jornades Joan Solà és, justament, aquest.

Pel que fa als textos més lingüístics, parteixen gairebé tots d'aportacions de Solà que, revisades a la llum dels avenços més recents, ajuden a valorar i ponderar el treball del lingüista. Anna Montserrat (p. 85-105) és la que ho fa des d'una visió menys teòrica. Partint de *Sintaxi normativa: Estat de la qüestió*, del 1994, repassa alguns punts conflictius de la pronominalització en català, comparant el que hi deia Solà amb les aportacions de la *GIEC*, i valorant-les des de la diversitat dialectal. Una mica com Rofes, també Montserrat fa de Joan Solà: obre preguntes, apunta respostes, i planteja més que no pas resol. És, com diu ella mateixa, l'objectiu últim del treball: «al final d'aquest article és probable que no hagi solucionat res, però em sentiré molt satisfeta si he plantejat algun interrogant i entre tots podem rumiar una mica més i fer avançar l'estudi d'aquesta llengua nostra» (p. 85).

Els altres treballs, com deia, són més teòrics, més generativistes —en línia amb una tendència amb la qual Solà mateix havia festejat, però que no li és la més fecunda. Així, en primer lloc, M. Teresa Espinal (p. 21-34) s'ocupa de la concordança negativa en català, castellà i basc a partir de les reflexions

sobre la negació en els treballs primencs de Solà, de la dècada de 1970. Segonament, Jordi Fortuny (p. 51-83) estudia com casa la proposta que Solà feu, el 1986, d'estudiar la coordinació des del punt de vista generatiu, amb les teories més recents. Hi apunta les limitacions que tenia Solà als anys vuitanta —limitacions sovint del mateix model generativista—, les pondera i proposa d'anar més enllà del treball de Solà: de fer-lo servir de trampolí per estudiar, amb marcs més recents, la coordinació en català. En tercer lloc, Joana Rosselló (p. 133-157) s'ocupa de la inacusativitat; ara bé, Rosselló no parteix pas de Solà, sinó del famós text de la gramàtica pòstuma de Fabra, i el posa en relació amb les aportacions que la gramàtica generativa ha fet en aquest àmbit.

En síntesi, el llibre segueix la petja de l'obra de Joan Solà, però també la petja de la seva manera de treballar i d'entendre la lingüística. Queden, encara, molts temes per estudiar. A més dels que apunten els diversos capítols, penso ara en la contribució de Solà a l'ortotipografia, a la història de la llengua, a la historiografia lingüística... i un etcètera que, per sort, no s'acaba. Espero amb ganes, doncs, la III Jornada Joan Solà, i la publicació que se'n derivarà.

ELOI BELLÉS